

Komputeryzacja a człowiek

Computerization and human

Piotr Kardasz¹

Streszczenie: Artykuł przedstawia pojęcie komputeryzacji i jej wpływu na zachowania człowieka. Wiele pozytywów jak i negatywów na temat komputeryzacji zostało przedstawionych w tym artykule.

Abstract: The article presents concept of computerization and its impact on human behavior. Many positives and negatives has been presented in this article.

Słowa kluczowe: komputeryzacja, zachowania człowieka w cyberprzestrzeni, wpływ technologii na zachowania człowieka, cyberpsychologia

Keywords: computerization, human behavior in cyberspace, impact of technology on human behavior, cyberpsychology

Wiek rozwijających się technologii

XXI wiek już na jego początku można by nazwać wiekiem rozwijających się technologii. Z technologii korzystamy nie tyle codziennie, co właściwie w każdej godzinie, w niektórych przypadkach nawet w każdej minucie życia. Według danych GUS liczba użytkowników usług telefonii komórkowej w Polsce w roku 2016 osiągnęła 54,7 mln². Już około 90 procent Polaków korzysta z telefonów komórkowych, a ponad 60% ma dostęp do internetu (jeszcze 10 lat temu było to zaledwie 30%) – wynika z najnowszych danych UKE na temat rynku usług telekomunikacyjnych w Polsce³. Codziennego funkcjonowania bez internetu nie wyobraża sobie prawie 1/3 osób w wieku 18–24 lat⁴. Przeciętny polski internauta spędza w sieci 73 godziny miesięcznie (badania sprzed 10 lat wskazywały na liczbę 20 godzin miesięcznie)⁵. Liczby te z roku na rok stają się coraz większe. Trudno jest więc wyobrazić sobie dzisiaj świat bez telefonów komórkowych, laptopów, tabletów, nie wspominając nawet o dostępie do internetu, który wydaje się równie oczywisty jak dostęp do wody czy prądu.

Oprócz dostrzeżenia tego, że stale towarzyszą nam dobrze znane już sprzęty (jak chociażby wymieniony telefon czy tablet), należy jeszcze zwrócić uwagę na fakt, że technika nieustannie idzie naprzód, zaskakuje nas coraz to nowocześniejszymi, innowacyjnymi urządzeniami i rozwiązaniami, które szybko wdrażamy w życie, by za chwilę nie

móc wyobrazić sobie bez nich funkcjonowania. Wszystko to pozwala nam uprościć wiele czynności, a także zaoszczędzić czas. Istnieją jednak pejoratywne aspekty pręźnie rozwijającej się technologii. W niniejszym artykule opisane zostaną zarówno pozytywne, jak i negatywne strony komputeryzacji.

Przymus komputeryzacji

Zanim jednak przedstawione będą dobre i złe strony rozwijającej się technologii, warto wskazać powody, dla których można by przyjąć, że jesteśmy zmuszeni z tego postępu korzystać. Owy „przymus” nie jest tutaj w żaden sposób wartościowany. I tak oto na przykład nauczycielom narzuca się rezygnację z tradycyjnych papierowych dzienników na rzecz dokumentów elektronicznych. Rodzice dzieci szkolnych mają możliwość wglądu w oceny swoich pociech właśnie poprzez skorzystanie z platform tworzonych przez szkoły. Zapisy na studia i cały proces rekrutacyjny również odbywa się drogą elektroniczną. Studenci są informowani o wynikach pisanych przez siebie kolokwiiów i zdawanych egzaminów, a także o przyznawanych im stypendiach za pośrednictwem systemów internetowych. W dobie możliwości płacenia w sklepie spożywczym czy w restauracji przez aplikację ściągniętą na telefon nie sposób sobie już wyobrazić wizyt w banku w celu wybrania

1. Piotr Kardasz – Wrocławska Wyższa Szkoła Informatyki Stosowanej we Wrocławiu, Wydział Automatyki i Robotyki, ul. M. Lutra 4, 54-239 Wrocław

2. <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/roczniki-statystyczne/roczniki-statystyczne/maly-rocznik-statystyczny-polski-2016,1,17.html> [dostęp:08.09.2017r.].

3. <https://www.ukc.gov.pl/> [dostęp: 08.09.2017 r.].

4. Tamże

5. Tamże

gotówki, które to wizyty miały miejsce jeszcze kilkanaście lat temu. Podobnie jest z opłacaniem rachunków – mało kto płaci za prąd, gaz czy wodę, wychodząc z domu. W tych przypadkach pozostawiony został społeczeństwu wybór, można jednak przypuszczać, że za kilka, kilkanaście lat i w tych kwestiach będziemy zmuszeni do wyłącznego wykorzystywania metod nowych technologii.

Wybór komputeryzacji

Oczywiście nie można stwierdzić, że wyżej opisany „przymus” jest nieuzasadniony. W XXI wieku, nazwanym we wstępie niniejszego artykułu wiekiem rozwijających się technologii, najczęściej pozytywnie oceniamy nowe rozwiązania technologiczne i chętnie z nich korzystamy. I tak rekordy popularności biją portale, gdzie kupić można sprzęt RTV i AGD, ubrania, biżuterię, kosmetyki, zabawki, różnego typu gadżety, słowem – wszystko. Popularna staje się też oferta hipermarketów, proponujących dowóz zakupów na miejsce wyznaczone przez klienta, co oczywiście wiąże się z odwiedzeniem strony internetowej danej sieci handlowej. Tego typu przykłady, dowodzące daleko posuniętej komputeryzacji ówczesnego świata w jego materialnej sferze, można by mnożyć w nieskończoność. Ich fenomenem, czyli pozytywnymi aspektami rozwiniętej technologii, są najprościej mówiąc – wygoda i oszczędność czasu.

Pozostaje jeszcze sfera socjalna, społeczna. Tu również, na samo słowo „społeczna” przychodzi nam na myśl wszechobecne w kulturze portale społecznościowe, na których zaspokajamy wszelkie potrzeby wyższego rzędu – społeczne (tu: potrzeby afiliacji) oraz odbioru społecznego (tu potrzeby szacunku i uznania). Wymienić należy najpopularniejsze z nich (w kolejności od najbardziej popularnych): Facebook, Twitter, LinkedIn, Myspace, Pinterest, Instagram, Google Plus, Deviantart, LiveJournal, Reddit. Każdy z nas słyszał o przynajmniej jednej z wymienionych stron, większość z nas posiada, posiadała lub przynajmniej rozważała posiadanie konta na tych portalach.

Analizując funkcjonalność wyżej wymienionych portali społecznościowych, trzeba wspomnieć po raz kolejny – o wygodzie i oszczędności czasu. Psychologowie i socjologowie rozważają jednak głównie pejoratywne strony spędzania większości wolnego czasu na przykład na Facebook’u. Wymienić tu można chociażby brak kontaktu „na żywo”, czyli rozmowy, w której komunikujący się mogliby spojrzeć sobie w oczy i umiejętnie odczytywać niewerbalne środki wyrazu – mimikę i gesty, co pomogłoby w odczytywaniu niedosłownych wypowiedzi. Dialogi prowadzone wyłącznie w sieci generują zakłócenia na drodze odbiorca – nadawca, czyli błędy komunikacyjne. Tego typu zakłócenia nie stanowią jednak najpoważniejszej konsekwencji społecznego przejścia ze świata realnego do wirtualnego.

Psychologia internetu

Większe socjologiczne obawy generuje fakt, że do świata wirtualnego przeniesione zostały wszelkie mechanizmy funkcjonowania i zachowania ludzkiego. Ludzie w sieci łączą się w małe grupy, a także w większe zbiorowości za sprawą niemożliwych do zaobserwowania gołym okiem połączeń. Teoretycznie, surfując po internecie, mamy możliwość wyboru tego, z jakimi treściami się tak spotkamy, jakiego typu informacje chcemy pozyskać, jesteśmy w stanie określić cel i zamiar połączenia się z siecią. W praktyce jednak wygląda to inaczej. Działamy bowiem bezrefleksyjnie, mechanicznie, „z przyzwyczajenia”. Bezcelowo, co chwilę sprawdzamy skrzynkę mailową, konta na portalach społecznościowych; nie zastanawiając się nad tym, czy potrzebujemy chwili relaksu, czy dany czas powinniśmy przeznaczyć na konkretniejsze działania, przeglądamy informacje podawane przez Facebook i klikamy „lubię to” (często nawet nie wchodząc w daną treść czy grafikę, nie zapoznając się z nią), gramy w gry, odwiedzamy strony, na których w nieskończoność oglądać można humorystyczne obrazki. Wszystko to tworzy cyberprzestrzeń – miejsce, w którym z jednej strony rozszerzamy swoje umysły, z drugiej stajemy się wirtualnymi awatarami realnych siebie. Rozwój owej cyberprzestrzeni wymusił niejako na psychologach stworzenie nowego pojęcia i dziedziny nauki, jaką jest cyberpsychologia. Upraszczając, cyberpsychologią można nazwać psychologiczną stronę internetu. Dziedzina ta obejmuje szeroko pojęte naukowe zagadnienia związane z ludzkim umysłem i zachowaniem w relacji człowiek – technologia, bada wpływ internetyzacji na psychologię jednostki i społeczności, opisuje nowopowstałe (w skutek komputeryzacji) normy i wzorce. W związku z tym, że realny świat, co zostało stwierdzone powyżej, zostaje coraz widoczniej zastępowany wirtualnym światem, zakres zainteresowań cyberpsychologii wciąż się rozrasta. I tak, w węższym rozumieniu, dziedzina ta zajmuje się badaniami nad: tożsamością online, odmianami osobowości w cyberprzestrzeni, uzależnieniem od komputera oraz internetu, wpływem internetu na postrzeganie płci, internetowymi więziami społecznymi, cybersekssem i agresją w sieci, które doczekały się swoich naukowych nazw, jakimi są cyberprzemoc i cyberprzestępczość. Wszystko to, jak nietrudno się domyślić już po nazwach niektórych wymienionych aspektów badawczych (uzależniania, agresja), ukazuje jak wiele zła wnoszą do społeczeństwa komputeryzacja i idąca za nią internetyzacja.

Należy jeszcze dodać, że istnieją psychologiczne i społeczne pozytywne aspekty postępu technologicznego. Korzystanie z popularnych cyfrowych narzędzi komunikacyjnych jest związane z nowym rodzajem umysłowego przetwarzania informacji, co świadczy o wykryciu nieznanych dotąd możliwości mózgu. Zakres ludzkiego poznania został bowiem poszerzony o niezdefiniowane jak dotąd emocje i zachowania. Na razie można nazwać je jedynie interesującymi, a na uzasadnioną odpowiedź, czy okazały się rozwijającymi, czy nieprzynoszącymi żadnej wartości, czy też problematycznymi, będziemy musieli jeszcze

poczekać.

Komputeryzacja a dzieci

Nie sposób nie wspomnieć jeszcze o często przedyskutowywanej relacji dziecko – komputeryzacja/internetyzacja. Wymienić tu można: wytwarzanie się zachowań agresywnych wśród dzieci grających w nieodpowiednie dla ich wieku gry; popadanie w uzależnienia i, co mniej zauważalne, a nie mniej istotne – alienację⁶. Młodzi ludzie, zajęci korzystaniem z nowych technologii, izolują się od swoich rówieśników, całego społeczeństwa, poprzez co trudno jest im odnaleźć się w dorosłym życiu⁷. Problemów przysparzają kwestie, które nie ominą żadnego z nas – załatwianie spraw urzędowych, rozmowy telefoniczne z nieznanymi osobami, rozmowy kwalifikacyjne, wizyty u lekarza. Inną konsekwencją zamykania się na realny świat są również melancholia, apatia, nerwowość, aż wreszcie – depresja⁸. Depresja, do której elementarnych przyczyn zalicza się właśnie komputeryzację, w 2016 roku znalazła się na czwartym, po bólach kręgosłupa, anemii i chorobach płuc, miejscu wśród najbardziej powszechnych chorób⁹. Na depresję cierpi dziś 350 mln osób, w Polsce – 1,5 mln. Według ekspertyz WHO w 2020 roku wysunie się ona na drugą pozycję, a w 2030 zajmie pierwsze miejsce¹⁰.

Istnieją również pozytywne strony rozpowszechnienia komputerów, internetu i innych urządzeń. Nowe technologie rozwijają umysł w inny sposób niż książki i pierwotne sposoby zagłębiania wiedzy. Poprzez ich wykorzystywanie tworzymy rozwinięte technologicznie społeczeństwo, którego jednym z głównych pokoleniowym celów jest znajdowanie coraz to nowszych środków poprawiających jakość życia.

Podsumowanie

Współcześnie żadna dziedzina nie rozwija się tak prężnie jak nowe technologie, a komputeryzacja dosięga nas wszystkich, bez względu na wiek, zawód czy zainteresowania. Żyjemy w czasach, w których w wielu dziedzinach pozostawiony zostaje nam wybór – czy korzystać z tradycyjnych, czy z innowacyjnych technologicznych rozwiązań. Wszystko wskazuje na to, że za kilka lat będziemy wykorzystywać wyłącznie te drugie.

Większość z nas to zwolennicy komputeryzacji poprzez wzgląd na to, że upraszcza ona wiele czynności, a także zaoszczędza nasz czas. Wyróżnić można wiele jej pozytywnych aspektów, nie mniej jest jednak negatywnych jej stron. I tak komputeryzacja doprowadza do zamknięcia się niektórych ludzi na świat realny i funkcjonowania wirtualnego, będącego z kolei przyczynkiem do popadania w melancholię, nerwowość czy nawet depresję. Komputery-

zacja sprzyja więc rozwojowi technicznemu, ale zaburza międzyludzkie relacje. Mając na względzie jej pozytywne strony, należy szukać sposobów na to, aby psychologowie i socjologowie w przyszłości również opisywali ją jako dobre zjawisko.

Bibliografia:

Źródła pisane:

- 1) A. Andrzejewska, J. Bednarek, „Cyberprzestrzeń – człowiek – edukacja. Dylematy społeczności cyfrowej”, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Skłodowskiej-Curie, Kraków 2015, s. 12-19.
- 2) J. Bulska, „Zagrożenie zdrowia chorobami cywilizacyjnymi”, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2008, s. 19-31.
- 3) J. Długosz, „Nowoczesne technologie w logistyce”, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2009, s. 17-45.
- 4) H. Lewis, „E-marketing. Handel w Internecie”, Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 1997, s. 12-19.
- 5) T. Łach, „Wartość informacji w podejmowaniu decyzji gospodarczych”, Szkoła Główna Handlowa, Warszawa 2008, s. 23-51.
- 6) W. Kojs, K. Wójcik, E. Rostańska, „Edukacja i gospodarka w kontekście procesów globalizacji”, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2014, s. 251-269.
- 7) P. Kotler, K. Keller, „Marketing”, Dom Wydawniczy Rebis, Poznań 2012, s. 17-23.
- 8) S. Kozak, „Patologia fonoholizmu. Przyczyny, skutki i leczenie”, Wydawnictwo Difin S.A., Warszawa 2016, s. 77-101.
- 9) J. Królewski, P. Sala, „E-marketing. Współczesne trendy. Pakiet startowy”, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2014, s. 65-67.
- 10) A. Ogonowska, G. Ptaszek, „Człowiek – technologia – media”, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2015, s. 222-231.
- 11) A. Ogonowska, G. Ptaszek, „Współczesna psychologia mediów”, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2017, s. 21-34.
- 12) J. Pyżalski, „Agresja elektroniczna i cyberbullying jako nowe ryzykowne zachowanie młodzieży”, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2012, s. 74-89.
- 13) M. Tarnaś, S. Galanciak, „Cyberprzestrzeń – człowiek – edukacja. Cyfrowa przestrzeń kształcenia”, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Skłodowskiej-Curie, Kraków 2015, s. 24-28.
- 14) P. Wallace, „Psychologia Internetu”, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 2003, s. 34-41.
- 15) M. Wawrzak-Chodaczek, „Komunikacja interpersonalna i masowa”, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków

6. M. Więczkowska, Co wciążą Twoje dziecko, Warszawa 2014, s.45-91

7. Tamże

8. Tamże

9. <http://www.who.un.org/pl/> [dostęp: 08.09.2017 r.].

10. Tamże

2017, s. 45-49.

16) M. Więzkowska, „Co wciąga Twoje dziecko”, Wydawnictwo M, Warszawa 2014, s. 45-91.

17) Zamojski Wojciech, „Internet w działalności gospodarczej”, Oficyna Wydawnicza Politechniki Wrocławskiej, Wrocław 2004, s. 101-117.

Źródła internetowe:

1) <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/roczniki-statystyczne/roczniki-statystyczne/maly-rocznik-statystyczny-polski-2016,1,17.html> [dostęp: 08.09.2017 r.].

2) <https://www.uke.gov.pl/> [dostęp: 08.09.2017 r.].

3) <http://www.who.un.org.pl/> [dostęp: 08.09.2017 r.].